

БЪЛГАРСКИ ВЕСТИ

BOLGÁR HÍREK 03 · 2018

ВЕСТНИК НА БЪЛГАРИТЕ В УНГАРИЯ

WWW.BOLGAROK.HU

A MAGYARORSZÁGI BOLGÁROK KÉTNYELVŰ HAVILAPJA

Трети март - Галаконцерт • Március 3. - Gálakoncert •
10 години Българска детска градина • 10 éves a Bolgár Óvoda
Напусна ни Терез Нагнал • Elhunyt Nagypál Teréz

ТРЕТИ МАРТ - ГАЛАКОНЦЕРТ

На 3 март почетохме 140-та годишнина от освобождението на България. След официалните приветствия на сцената излезе духовият оркестър на Средно училище „Любен Каравелов“ от Копривщица.

АВТОР
Виолет Доци

SZERZŐ
Dóczy Violetta

Според традицията на входа на Българския културен дом младежи, облечени в носии, очакваха гостите и ги окичваха с марменица по случай празника. Трети март е денят на освобождението на България, който българите в Унгария честват от десетилетия. Празненството започна с внасяне знамето на Дружеството на българите в Унгария под музи-

калния съпровод на „Край Босфора шум се вдига“. Прозвучаха българският и унгарският химн, след което по традиция захрихме официалната част с „Многая лета“. ♦ Присъстващите бяха приветствани от Нейно Превъзходителство Уляна Богданска, извънреден и пълномощен посланик на Република България в Унгария, след което тържествена реч произнесе и Миклош

Шолтес, гържавен секретар в Министерството на човешките ресурси, отговарящ за църковните, етническите и гражданските обществени отношения. Председателят на Българското републиканско самоуправление Данчо Мусев сподели пред публиката мислите си във връзка с празника. ♦ Беше връчена наградата „Трети март“, учредена от Българското републиканско самоуправление и Дружеството на българите в Унгария с цел да се отдаде почит на такива представители на общността, които с дейността си са допринесли значително за умножаването нейните ценности. Тази година по изключение наградата беше връчена на двама души - на подиума бяха поканени Александър Варо и Иван Угварев. Изправена на крака, публиката дълго аплодира отличените. Ето и официалните лаудации: ♦ **Александър Варо** е свързан с два народа, две гържави и две призвания. Майка му е българка а баща му - унгарец. Детството му преминава в България, а младежките и зрелите години - предимно в Унгария. Учи пиано, завършва медицина - и към двете поприща е силно привързан и им е верен цял живот. Като лекар патолог упражнява с авторитет професията и преподава дълги години на бъдещите специалисти в Медицинската академия в Будапеща. Като пианист достига международно признание, усъвършенства техниката си на свирене на пиано и орган. Преподава музика във Варна и в Будапеща. През 1992 г., след контузия на дясната ръка, започва да изнася концерти само с лява ръка. Концертира в България и Унгария, многократно в Германия, Австрия, Словакия, Чехия, Полша и Швейцария. Специално за него композират творби български, унгарски, австрийски, немски и словашки композитори. Някои от тези произведения са издадени в музикални албуми в изпълнение на Александър Варо. Записите са направени в радио Цюрих, Будапеща и София. Година наред участва активно в живота на българската общност. Като лекар, помага и дава безвъзмездно консултации на българите в Будапеща, много пъти изнася лекции на здравна тематика в Българския културен дом. Допринася за културното израстване на общността. Взема участие в спектакли и перформънси на Малко театро още от създаването на театъра, участва в концерти по повод националните празници 3 март, 24 май и други значими събития. ♦ **Иван Угварев** е родом от Поликраище. В Унгария идва в началото на 50-те години и още от самото начало членува в Дружеството на българите в Унгария. Човек с техническо образование, Иван Угварев развива собствен бизнес и в началото на 70-те години вече е един от утвърдените български търговци в Централните хали в Будапеща. Активно работи в Църковното настоятелство като негов член, а по-късно

-председател. По време на неговото председателство е построен параклиът „Св. Трифон“ в двора на Българския православен храм „Св. св. Кирил и Методий“. През 2010 г. по случай 70-годишния си юбилей дългогодишният председател на Българската православна църковна община Иван Угварев е награден с отличието „Хората с добри сърца“ от Епархийския съвет на Западно- и Средноевропейската епархия, ръководена от митрополит Симеон. Благ, готов да помогне, да учи на любов към Бога и на смирение Иван Угварев може да бъде за пример на следващите поколения с тихия си и всеотдаен труд за добруването на общността. ♦ Специална награда бе присъдена на Иван Угварев от името на Западно и Средноевропейската епархия, която архимандрит Атанасий връчи. ♦ Във втората част на празненството духовият оркестър на Средно училище „Любен Каравелов“ от Копривщица изнесе великолепен концерт. ♦ По-году публикуваме откъси от тържествената реч на посланик Уляна Богданска по случай Трети март. ♦ В историческия календар на българите има дати и събития, които променят из основи пътя на нашия народ. След 500 години гнет и безправие в рамките на Османската империя на 3 март 1878 година България възстанови своята гържавност, като се завърна на картата на Европа. Ние, свободните българи, не просто отбелязваме успешния завършек на Руско-турската освободителна война. Днес почитаме героичната саможертва на всички онези многобройни националности, дали своя принос за българската свобода. Скланяме глави с признателност пред саможертвата на хилядите руснаци, финландци, румънци, белоруси, украинци, арменци, грузинци, поляци, литовци, латвийци, естонци, сърби и черногорци, участвали във войната. С гордост си спомняме и за онези хиляди наши предци от българското опълчение, които с подвига си доказаха на света, че след 500 години чужда власт българинът е заслужил своята национална свобода. Честваме и делото на поколения български възрожденци и революционери, положили живота си за духовното и политическо въздигане на Родина. ♦ Строителите на съвременна България продължиха делата на своите предшественици и със самочувствие, плам и ангажираност посветиха живота си на създаването на независима, модерна и горда европейска България. ♦

*Дами и господа,
За мен е удоволствие да Ви приветствам с
„добре дошли“. Честит национален празник!*

MÁRCIUS 3. – GÁLAKONCERT

Március 3-án megemlékeztünk Bulgária felszabadulásának 140. évfordulójáról. A hivatalos köszöntők után a koprivsticai Ljuben Karavelov Középiskola fúvószenekara lépett fel.

A hagyományoknak megfelelően a Bolgár Művelődési Ház bejáratnál népviseletbe öltözött fiatalok várták a vendégeket, hogy egy-egy martenicával ajándékozzák meg őket az ünnep alkalmából. Március 3., a felszabadulás napja, amelyet a magyarországi bolgárok évtizedek óta megünnepelnek. Az ünnepség a Magyarországi Bolgárok Egyesülete zászlajának bevitelével kezdődött, a „Bosporusz mentén” című dal kíséretében. Felcsendült a bolgár és a magyar himnusz, majd a hagyományoknak megfelelően a „Mnogaja leta” zárta az ünnepélyes megnyitót. ♦ Először őexcellenciája

Uljana Bogdanska, a Bolgár Köztársaság magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete köszöntötte az egybegyűlteket, majd Soltész Miklós, az EMMI egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára mondta el ünnepi beszédét. Végül dr. Muszev Dancso, a Bolgár Országos Önkormányzat elnöke osztotta meg ünnepi gondolatait a közönséggel. ♦ Átadták a Március 3. díjat, amelyet a Bolgár Országos Önkormányzat alapított meg azzal a céllal, hogy minden évben elismerje a közösség azon tagját, aki munkájával nagyban hozzájárult a közösség értékeinek gyarapításához. Az idén rendhagyó módon ketten vehették át a díjat, Varró Alexandert és Udvarév Ivánt szólították a pódiumra. A kitüntetettek hosszú percekig állva tapsolva ünnepelte a közönség. A hivatalos laudatiók szerint: ♦ **Varró Alexander** két néphez, két országhoz és két hivatáshoz kötődik. Édesanyja bolgár, édesapja magyar. Gyermekkorát Bulgáriában töltötte, fiatal és érett éveit pedig főleg Magyarországon. Tanult zongorázni, de orvosként végzett, mindkét hivatáshoz erősen kötődik és egész életében hű hozzájuk. Törvényszéki orvosként komoly tekintélyt vívott ki magának és hosszú éveken át tanította a SOTE-n a jövődöbeli orvosokat. Zongoristaként nemzetközi elismertségre is szert tett, technikailag is tökéletesítette zongora- és orgonajátékát. Várnában és Budapesten zenét tanított. 1992-ben a jobb kezét ért sérülés után már csak balkezes koncerteket adott. Fellépett Bulgáriában és Magyarországon is, többször Németországban, Ausztriában, Szlovákiában, Csehországban, Lengyelországban és Svájcban. Neki komponáltak műveket bolgár, magyar, osztrák, német és szlovák zeneszerzők. Ezek közül néhány megjelent zenei albumokban Varró Alexander előadásában. A felvételek a zürichi, budapesti és szófiai rádióban készültek. Orvosként segíti és ellenszolgáltatás nélkül gondozza a budapesti bolgárokat, sokszor tartott egészségügyi témájú előadásokat a művelődési házban. Hozzájárul a közösség kulturális felemelkedéséhez. Részt vesz a Malko Teatro előadásában és performance-aiban a színház megalapítása óta, koncerteket ad a nemzeti ünnepek (március 3., május 24.) és más jelentős események alkalmából. ♦ **Udvarév Iván** Polikraiste szülöttje. Magyarországra az 50-es évek elején érkezett, és már a kezdetektől tagja a Magyarországi Bolgárok Egyesületének. Bár műszaki végzettségű, Udvarév Iván saját üzletet nyitott és a már a 70-es években tekintélyes bolgár kereskedőnek számított a budapesti Nagycsarnokban. Aktívan dolgozik a templomi testületben előbb tagként, majd elnökként. Elnöksége idején épült fel a Szent Trifon kápolna a Szent Cirill és Szent Metód Bolgár Ortodox Templom udvarán. 2010-ben, 70. születésnapja alkalmából Udvarév Iván, a bolgár ortodox egyházközösség elnöke megkapta a „Jószívű emberek” kitüntetését, amint a Nyugat- és Közép-Európai Egyházközösség Egyházi Tanácsa

adományozott, ennek vezetője Szimeon metropolita volt. Kedves, segítőkész, a többieket Isten iránti szeretetre és alázatra tanító emberként Udvarév Iván példaképe lehet a következő nemzedékeknek is csendes, alázatos munkájával, amit a közösség érdekében végzett. ♦ A díjakat dr. Muszev Dancso, a Bolgár Országos Önkormányzat elnöke nyújtotta át, Atanaszij archimandrita pedig különdíjat adott át Udvarév Ivánnak a Nyugat- és Közép-Európai Egyházközösség nevében. ♦ Az ünnepség második felében a koprivsticai Ljuben Karavelov Középiskola fúvószenekara adott nagyszabású koncertet. ♦ A folytatásban Uljana Bogdanszka nagykövetség március 3-ai ünnepi beszédéből közlünk részleteket. ♦ A bolgárok történelmi kalendáriumában vannak olyan dátumok és események, amelyek alapjaiban változtatják meg népünk útját. 500 évnyi elnyomás és jogtalanság után az Oszmán Birodalom keretein belül, 1878. március 3-án Bulgária visszaállította államiságát és visszatért Európa térképére. Mi, a szabad bolgárok, nemcsak megemlékezünk az orosz-török háború sikeres befejezéséről. Megemlékezünk mindazon nagyszámú nemzetiség hősies önfeláldozását, akik hozzájárultak a bolgár szabadsághoz. Fejet hajtunk hálásan a sok ezer orosz, finn, román, fehérorosz, ukrán, örmény, grúz, lengyel, lett, litván, észt, szerb és montenegrói katona előtt, akik részt vettek a háborúban. Büszkeséggel emlékezünk arra a sok ezer ősünkre, a bolgár ellenállókra, akik hősiességükkel bebizonyították a világnak, hogy 500 év idegen hatalom után a bolgárok kiérdemelték nemzeti szabadságukat. Ünnepejük a bolgár újjászületés több nemzedéknyi alkotóját és harcosát, akik életükkel a Haza szellemi és politikai felemelkedését szolgálták. A mai Bulgária építői folytatták elődeik tetteit, és önbizalommal, lelkesedéssel és munkálkodással életüket a független, modern és büszke európai Bulgária megteremtésének szentelték. ♦

*Hölgyeim és Uraim!
Isten hozta Önöket!
Köszöntöm Önöket
nemzeti ünnepünk
alkalmából!*

ДАНЧО МУСЕВ: ГРАДИМ ВЪРХУ ЗДРАВИ ОСНОВИ

Сериозна работа, упоритост, вяра и целенасоченост... Може би благодарение на всичко това българите в Унгария имаме причини да празнуваме всяка година. А през 2018 гори двойно...

Български вестни 2018 е определяща година за българите в Унгария от няколко аспекта. Българската детска градина празнува 10-та си годишнина, а българското училище в Будапеща чества 100-ния юбилей от основаването си. Какво означават тези сто години през призмата на предизвикателствата на днешната епоха?

Данчо Мусев Само по себе си е подвиг, че - макар и на различни места и под различна форма - в Унгария без прекъсване вече сто години функционира една българска образователна институция. Смятам, че този стогодишен юбилей е истинско постижение за нашата общност. Все пак за едно цяло столетие, посред най-големите бури на историята училището е оцелявало и смятам, че то ще продължава и занапред още дълго да съществува. Ние правим всичко в името на това. Смятам, че успяхме да намерим онази форма на функциониране, която максимално да покрива целия спектър от изискванията на нашата общност и градейки върху здрави основи, успяхме да се приспособим към предизвикателствата на днешното време.

БВ С кои свои успехи се гордее най-много училището?

ДМ В самото начало българското училище отваря врати за около 18 деца, а в наши дни го посещават близо 100 ученици, а и от българската детска градина идват постоянно попълнения. Мисля, че този брой дава да се разбере, че училището е доказало правото си на съществуване.

Обучението по български език протича гладко не само в будапещенската ни база, но и в провинцията. В Халас-телек и Сигетсентмиклош от няколко години има изнесено обучение.

Важно е да изтъкна, че нашето

училище работи по самостоятелно изработена педагогическа програма. Учителите ни разполагат с най-модерните технически средства, а ние постоянно им осигуряваме специализации, за да могат нашите ученици да получат най-висококачественото образование. Педагозите ни работят по учебници, които самите те са разработили и съставили, и които покриват почти цялата образователна стълбца от основното до средното училище.

Отново тук бих искал да спомена, че децата ни имат възможност да положат зрелостен изпит за средно и напреднало ниво на владеене на български език, което за тях е сериозно предимство при приемните изпити във висшите учебни заведения.

Отворени сме за новостите и се опитваме постоянно да се развиваме. Точно затова поддържаме много добри връзки и с държавни български задгранични училища, в които международни проекти участват редовно и нашите ученици. Наред с това организираме и профилирани лагери, в рамките на които учениците могат директно да се докоснат до българската култура, история, традиция и така да заздравят връзките си с родната-майка.

БВ На 25 февруари в празнична атмосфера беше положено началото на поредица от юбилейни прояви в училището. Какво да очакваме през 2018 година?

ДМ През цялата година ще има юбилейни празненства и възпоменания, свързани с годишнините на училището и детската градина. Освен това бихме желали да създадем и един гизтален архив, в който да фигурират всички бивши и настоящи ученици и педагози от нашето училище. Нагяваме се, че ще почетем погубаващо отминалите сто години и същевременно ще обрисоваме, ще предадем на идните поколения един автентичен портрет на епохата.

БВ Щом като говорим за юбилей, нека споменем, че неотдавна 60-годишнината от основаването си отпразнува Българският културен дом, чието обновление получава значима подкрепа от унгарското и българското правителства...

ДМ Унгарското правителство подкрепя ремонта на Българския културен дом с 200 милиона форинта, а българското правителство - с 300 хиляди евро. Сега, когато са осигурени финансовите средства, се провеждат обществените поръчки и държавите подобни процедури. Ако всичко върви добре, ремонтът ще започне през лятото.

БВ Как ремонтът на културния дом се отразява върху живота на общността? Институцията и занапред ли ще може да бъде посещавана или ще откриете някаква временна база, където да се провеждат събитията?

ДМ Според нашите планове ремонтните работи ще приключат до 31 декември 2019 година. През това време почти без прекъсване Българският културен дом ще бъде отворен за посещения. Единствено през лятото на 2019 г. ще има няколко месеца, през които центърът ще затвори врати, но през този период и без това няма големи прояви на закрито, затова няма да се отрази на общността.

БВ Какво е значението на този ремонт извън естетическото обновление?

ДМ Нашето положение сред националностите в Унгария е наистина единствено по рода си, защото малко са тези, които разполагат със собствен културен дом. А сега бихме желали да направим образцово модернизирани на съоръженията според европейските стандарти. Нашите предци са ни завещали такива духовни и материални ценности, които са меродавни и през XXI век. А ние бихме желали, като го бавака към тези ценности и постигнатите благодарение на тях резултати, да създадем база в унисон с модерната епоха. Лично аз бих желал ние, българите в Унгария да имаме не просто една сграда, а дом, изграден върху здрави основи в материален, духовен и интелектуален смисъл.

DR. MUSZEV DANCSO: SZILÁRD ALAPOKRA ÉPÍTÜNK

Кемény munka, kitartás, hit és céltudatosság... Talán ezeknek is köszönhető, hogy a magyarországi bolgárok szinte minden évben van okuk az ünneplésre. 2018-ban duplán is...

Bolgar Hírek 2018 több szempontból is meghatározó év a magyarországi bolgárok számára. 10 éves a bolgár óvoda és idén ünnepli fennállásának centenáriumi évfordulóját a budapesti bolgár iskola. Mit jelent ez a 100 év a mai kor kihívásainak tükrében?

Dr. Muszev Dancso Már önmagában is fegyvertény, hogy - habár más-más helyszínen és működési formában - de 100 éve működik megszakítás nélkül Magyarországon egy bolgár oktatási intézmény. Ez a centenáriumi évforduló, úgy gon-

dolom, valódi mérföldkő a közösségünk életében. Hiszen majd egy évszázad leforgásával, a történelem legnagyobb viharai közepette is élt az iskola, és hiszem, hogy még sokáig élni is fog. Mi mindent elkövetünk ezért. Úgy látom, sikerült megtalálnunk azt a működési formát, amely maximálisan lefedi a közösségünk igényeinek teljes spektrumát, és szilárd alapokra építve, sikerült alkalmazkodnunk a mai kor kihívásaihoz.

BH Az iskola mely eredményeire a legbüszkébbek?

MD A kezdetekkor körülbelül 18 gyerekkel nyitotta meg kapuit a bolgár iskola, napjainkban pedig közel 100 diák jár az intézménybe, és a bolgár óvodából is folyamatosan érkezik az utánpótlás. Azt hiszem, ez a szám megfelelően mutatja, hogy van létjogosultsága az iskolának. Nem csak a budapesti, hanem a vidéki bázisainkon is gördülékenyen zajlik a bolgár nyelvtanítás. Halásztelken és Szigetszentmiklóson több éve működnek a bolgár iskola kihelyezett képzései.

Fontos kiemelnem, hogy iskolánk önállóan kidolgozott pedagógiai program szerint működik. Tanárainknak a legmodernebb technikai eszközök állnak a rendelkezésükre, és folyamatos továbbképzést biztosítunk számukra, hogy a legmagasabb szintű oktatásban részesülhessenek diákjaink. Pedagógusaink saját fejlesztésű és szerkesztésű tankönyvekből dolgoznak, amelyek az alsó tagozattól a középiskoláig bezárólag szinte a teljes oktatási vertikumot lefedik.

Ugyanitt szeretném elmondani, hogy a gyermekeinknek lehetőségük van közép- és emelt szinten érettségit tenni bolgár nyelvből, ami komoly előnyt jelenthet a felsőoktatási felvételnél.

Nyitottak vagyunk az újításokra, és folyamatosan próbálunk fejlődni. Éppen ezért nagyon jó kapcsolatot ápolunk más határon túli bolgár iskolákkal, és a tanulóink is rendszeresen részt vesznek a határon túli bolgár iskoláknak rendezett nemzetközi projekteknél. Emellett szakmai táborokat is szervezünk, amelyek keretében a diákok közvetlenül találkozhatnak a bolgár kultúrával, történelemmel, hagyományokkal, és így szorosabbra fűzhetik anyaországi kapcsolataikat.

BH Február 25-én ünnepélyes keretek között nyitották meg az iskola jubileumi rendezvény-

szorozatát. Mi várható még 2018-ban?

MD Az egész évet átszövik az iskola és az óvoda évfordulóival kapcsolatos jubileumi ünnepségek és megemlékezések. Továbbá szeretnénk egy digitális archívumot is létrehozni, amelyben feltüntetnénk az iskolánkba valaha járt és tanított diákokat és pedagógusokat. Reméljük, hogy méltó emléket állítunk az elmúlt 100 évnek és egyúttal egy hiteles korlelyomatot is festünk, adunk az utókornak.

BH Ha már a jubileumoknál tartunk, nemrég ünnepelte fennállásának 60. évfordulóját a Bolgár Művelődési Ház, amely felújítását a magyar és a bolgár kormány is kiemelten támogatja.

MD A magyar kormány 200 millió forinttal, a bolgár kormány pedig 300 000 euróval támogatja a Bolgár Művelődési Ház felújítását. Most, hogy az anyagi források biztosítottak, a közbeszerzési és más eljárások zajlanak, ha minden jól halad, nyáron kezdetét veszi a felújítás.

BH Hogyan befolyásolja a művelődési ház felújítása a közösség életét? A továbbiakban is látogatható lesz az intézmény, vagy átmeneti bázist hoznak létre a rendezvények lebonyolításának helyszínéül?

MD A tervek szerint az építkezés 2019. december 31-éig lezárul. Ez idő alatt szinte végig látogatható lesz a Bolgár Művelődési Ház. Egyedül 2019 nyarán lesz néhány hónap, amikor időszakosan bezárja kapuit a központ, de mivel abban az időszakban amúgy sem tartunk nagyobb fedett rendezvényt, ezért ez nem érinti a közösségünket.

BH Az esztétikai megújuláson túl mi a jelentősége ennek az építkezésnek?

MD A magyarországi nemzetiségiek közül kevesen rendelkeznek saját művelődési házzal. Most pedig egy európai mércével is példaértékű létesítménybővítést szeretnénk végrehajtani. A nagyszüleink olyan szellemi és fizikai értékeket hagytak ránk, amelyek a 21. században is mértékadóak. Mi pedig ezekhez az értékekhez és az általuk elért eredményekhez szeretnénk egy a modern korhoz igazodó bázist létrehozni. Személy szerint azt szeretném, hogy nekünk, magyarországi bolgárok ne csak egy házunk, hanem egy fizikai, lelki és szellemi értelemben is szilárd alapokra épített otthonunk legyen.

БЛАГОДАРНОСТ КЪМ ПРЕДЦИТЕ

На 25 февруари бе отбелязана 100-годишнината от създаването на българското училище в Будапеща. Приветствие на директора на училището Светла Къосева.

Точно преди един век на този ден 18 деца прекарват прага на българското училище в Будапеща. В онзи далечен ден те едва ли са погизурали, че правят история и че днес, 100 години по-късно, ние ще си спомним за тях.

Важно е делото на първооснователите, затова нека ги споменем:

Пълномощният министър **Иван Стоянович**, дипломатът, който издейства разрешение от унгарските власти и осигурява автономността на училището от българските;

Отец Симо, по-късно Невроконски митрополит Борис – духовникът, който се грижи за българската общност; **Лазар Иванов**, пръв председател на

Дружеството на българите в Унгария, чиито заветни гуми се помнят до днес: „Бъдещето се гради не само с мотика, а с вяра в Бога и с отворени очи. А очите се отварят от науката.“

Зная, че случаят е наредил така: ние да сме съвременници на този юбилей. Зная още, че всички – Дружество и Самоуправление, учители и ученици, цялата ни общност, са гостойни за него. И дават своя дан за доброто име и авторитета на училището, за да има българската общност в Унгария не само минало, а и бъдеще.

KÖSZÖNET AZ ELŐDÖKNEK!

Február 25-én ünnepeltük a budapesti bolgár iskola fennállásának 100. évfordulóját. Kjoszeva Szvetla igazgató únnepi köszöntőjét olvashatják.

Pontosan egy évszázaddal korábban ezen a napon 18 gyermek lépte át a budapesti bolgár iskola küszöbét. Azon a múltbéli

napon aligha gondolták, hogy történelmet írnak, és ma, 100 évvel később, mi rájuk fogunk emlékezni.

Fontos az alapítók munkássága, ezért említsük meg őket:

Ivan Sztojanovics nagykövet, a diplomata, aki kijárta az engedélyt a magyar hatóságoknál és elérte az iskola autonómiáját a bulgáriaiaktól;

Szimov atya, későbbi Borisz nevrokopi metropolita – a lelkész, aki gondoskodott a bolgár közösségről;

Lazar Ivanov, a Magyarországi Bolgárok Egyesületének első elnöke, akinek szavait máig őrizzük: „A jövőt nemcsak kapával, hanem Istenbe vetett hittel és nyitott szemmel kell építeni. A szemeket pedig a tudás nyitja fel.”

Tudom, hogy csak a véletlen hozta úgy, hogy mi vagyunk ennek az évfordulónak a szemtanúi. Tudom, hogy mindenki – az Egyesület és az Önkormányzat, a szülők, a gyerekek, az egész közösség, méltó erre. Ők ugyanúgy hozzájárulnak az iskola jó hírnevéhez és tekintélyéhez, hogy a magyarországi bolgár közösségnek ne csak múltja, hanem jövője is legyen.

10 ГОДИНИ БЪЛГАРСКА ДЕТСКА ГРАДИНА

В рамките на традиционните „Български дни“ бе отбелязан десетгодишният юбилей на Българската детска градина в Буганеца. Всяка година с настъпването на месец март идва време за традиционната българска седмица. Тази година тя бе още по-празнична за Българската двузвучна детска градина, която отбелязва своя десетгодишен юбилей.

На Първи март с голямо възбуждане, с много песни и радост децата от детската градина посрещнаха Баба Марта, която им разказа легенда за мартениците. След това тя върза на всички детски ръчички мартеници, които гонеше в богато украсената си кошница. Както винаги, Баба Марта не забрави персонала на детската градина, който също получи бяло-червени еривички.

Заедно с малчуганите бабата тропна весело хоро и направи детските

усмивки още по-щастливи. Направи и поръсница с росна вода на всички с думите „Днес Баба Марта рано ранила, рано ранила, в гората отишла. Набрала китки зелен здравец. Завързала ги, наричала ги: Ръси, ръси водице – на всяко дете Бог да гарява здраве и сила, обич и радост!“.

Тя беше приготвила топла питка поръсена с шарена сол, от която децата с наслада си хапнаха.

Добрата баба и малчуганите поздравиха с песни и танци служителите на Българското републиканско самоуправление и ги закичиха с мартеница, а те подариха на всяко дете по един голям шоколад.

Всички си взеха довиждане с Баба Марта, която обеща, че догодина отново ще ги посети.

На следващия ден актрисата Габриела Хаджикостова представи на децата „Приказка за добротата“, която те изгледаха с интерес и обсипаха с детски смях забавната история.

На Трети март детската градина отбеляза Националния празник на България и десетгодишния си юбилей. Още рано сутринта прага на градина-

та прекрочиха бивши и настоящи възпитаници и групи гости. Голяма беше радостта в очите на децата, които се видяха отново след години.

Гостите бяха посрещнати с вкусна питка и сол от Ема, Симеон и Милен, облечени в български национални носии, а леля Милка върза на всеки по една мартеница. След това децата отидоха в работилницата „Сръчни ръце“, където заедно с леля Габи и леля Марчи сътвориха много красоти от природни материали.

Огромно удоволствие за вече порасналите деца бе да си припомнят любимите играчки.

След като всички гости се събраха, започна тържествената част. Първо поздрав към гостите отпрати директорът на детската градина, а след това г-жа Габриела Хаджикостова и г-н Данчо Мусев. Настоящите възпитаници изпяха песни за България, за детската градина, приятелството и добротата. Публиката ги гари с много аплодисменти.

За доброто настроение на всички се погрижиха Елисавета Нацкина, която учеше децата на български хора, и

Слободан Вертетич и Геза Орци, които ги гариха с хубава музика.

Всеки родител беше приготвил по нещо вкусно за почерпката, а детската градина подари три торти. Този ден ще остане незабравим за всички.

Българските дни продължиха с посещение на фотоизложба в галерията на ул. „Байза“ 44. Изложбата докосна детските сърца с красиви гледки от България.

През последния ден от българската седмица децата от детската градина посетиха Българския културен институт, където разгледаха изложбата „Балканите – споделено наследство“ на фотографа Иво Хаджимишев. Тя беше представена по гостъпен, разбираем и интересен за тях начин от директора на културния институт г-жа Олга Попова. Там децата поздравиха домакините с песни и танци, получиха мартенички и вкусна почерпка.

Тези български дни ще оставят траен спомен у всеки възпитаник на Българската двузвучна детска градина.

ЕМИЛИЯ ЦВЕТКОВА

10 ÉVES A BOLGÁR ÓVODA

A hagyományos „Bolgár napok” keretében emlékeztek meg a budapesti Bolgár Óvoda fennállásának 10. évfordulójáról. Minden évben március hónapban eljön a hagyományos bolgár hét ideje. Ebben az évben ez egy kicsit más volt a Bolgár Kétnyelvű Óvodában, amely megalapításának tizedik évfordulóját ünnepelte.

Március 1-jén nagy izgalommal, sok énekkel és vidámsággal fogadták az óvoda gyermeki Márta anyót, aki mondákat mesélt a martenicákról. Ezután minden gyermek kezére martenicát kötött, amelyeket gazdagon díszített kosarában hozott. Márta anyó idén sem feledkezett meg az óvoda munkatársairól, akik szintén kaptak piros-fehér karkötőt.

A gyerekekkel együtt Márta is vidám körtáncot járt és még vidámbábbá tette a gyerekek mosolyát. Harmatos vízzel meg is szórt mindenkit és ezt mondta: „Ma Márta anyó korán kelt, korán kelt,

az erdőbe ment. Zöld gólyaorrt szedett csokorba, megkötötte, s így szól: Szóródj, szóródj vízesesre, minden gyereknek adjon Isten egészséget, erőt, szeretetet és örömet!”. Márta meleg cipőt is készített a gyerekeknek, amit ötfűszeres sóval jóízűen megettek.

Márta anyó és a gyerkócök dalokkal és táncal köszöntötték a Bolgár Országos Önkormányzat munkatársait, martenicákat tűztek rájuk, ők pedig minden gyereket csokoládéval ajándékoztak meg. Ezután elbúcsúztak Mártától, aki megígérte, hogy jövőre is eljön.

A következő napon Hadzsikosztova Gabriella színésznő bemutatta a gyerekeknek a „Mese a jószágról” c. bábelőadást, amit ők érdeklődéssel néztek és nevetéssel halmozták el a vidám történetet.

Március 3-án az óvoda megemlékezett Bulgária nemzeti ünnepéről és a saját 10. évfordulójáról. Már korán reggel az óvoda küszöbét átlépték a volt és jelen tanítványok és más vendégek. Nagy volt az öröm a gyerekek szemében, akik évek múltán újra találkoztak.

A vendégeket a bolgár népviseletbe öltözött Emma, Szimeon és Milen várta cipóval és sóval, Milka néni pedig mindenki kezére martenicát kötött. Azután a gyerekek átmentek az „Ügyes kezek” műhelybe, ahol Gabi nénivel és Marcsi nénivel sok szép dolgot alkottak természetes anyagokból. Nagy öröm volt a már megnőtt gyerekeknek, hogy újra kezükbe

vehették a régi, kedves játékokat.

Miután a vendégek összegyűltek, elkezdődött a hivatalos rész. Először az óvodavezető asszony intézett üdvözlő szavakat a vendégekhez, azután pedig Hadzsikosztova Gabriella és dr. Muszev Dancso is szólt pár szót. A jelenlegi óvodások énekeltek Bulgáriáról, az óvodáról, barátságáról és jószágról. A közönség lelkesen tapsolt.

A jó hangulatról gondoskodott Elisaveta Nackina, aki néptáncokat tanított be, Szlobodan Vertetics és Orci Géza, akik jó zenével ajándékozták meg a gyerekeket. Minden szülő készített valami finomságot, az óvoda pedig három tortával járult hozzá a ünnepséghez. Ez a nap feledhetetlen lesz mindenkinek.

A bolgár napok kiállítás-látogatással folytatódtak a Bajza 44 Galériában, ahol a szép bolgár tájak megérintették a kisgyermek szívét. A bolgár hét utolsó napján az óvodások meglátogatták a Bolgár Kulturális Intézetet, ahol megnézték a „Balkán – közös örökségünk” címmel Ivo Hadzsimev fotókiállítását. Ezt számukra érthető és hozzáférhető módon Olga Popova intézetigazgató asszony mutatta be. A gyerekek a házigazdákat énekekkel és táncal köszöntötték, kaptak martenicákat és finomságokat. Ezek a bolgár napok a Bolgár Óvoda gyermekeinek felejthetetlen élményeket jelentettek.

ЕМИЛИЯ ЦВЕТКОВА

ЛЕГЕНДАТА „БОШНЯК“

Името на площада произхожда от 1901 година. След окупацията на Босна и Херцеговина от Австро-Унгария мястото на днешния площад било определено за подготовка на наборните босненски войници. Пазарът е открит през 1911 година, тогава е бил разположен до църквата „Свети Антон Пагуански“

Отначало българските градинари продавали на старото място, на сергии до самата църква. По-късно, през 1962 година, пазарът се мести в днешната сграда, а нашите градинари наемват там щандове. През 1965 година пазарът на едро се мести от пазара Халер на голямата свободна територия зад сградата на халите на пл. „Бошняк“. Успоредно се продава: в халите – на гречно, а на свободния терен – на едро. Заради неимоверния шум, който идва от пазара, е закрито най-красивото лятно кино на Будапеща, кино „Рожабълди“. Пазарът на едро функционира до 1991 година, Късно вечер, освен градинарите и търговеците, често из

„Български вестни“ към **Денка Иванова**: – Денке, тамко ти гълео време прогаваше на малкия пазар Бошняк, откога?

Да, нас ни наричаха балканджии, защото нашият род не произхожда нито от Поликраище, нито от Драганово, а от Табашка. Татко ми, Кольо Илиев Колев, на 15-годишна възраст пристигнал в Унгария. Отначало работил при един граф в района на Шаишалом, в днешния 15-квартал. Върнал се в България да служи в казармата, но през 1937 година отново дошъл в Будапеща и с Илеш бачи (Васил Елисеев) заедно градинарстват, оттогава започва да продава на пазар Бошняк. В края на 1944 година чрез Българското посолство получава заповед да постъпи във Втора българска армия, стига с нея до Скопие. През следващата 1945 година пак се връща в Унгария и продава на Бошняк до 1996 година.

Зеленчуковата борса на Бошняк 16 години наред е била главен разпределителен център на частното зеленчукопроизводство и овошарството в Унгария. Едва ли има български градинар, който да не е продавал на борсата на Бошняк, едва ли има български търговец, който да не е купувал стока оттук. В този период се появява новото поколение градинари, които започват да се занимават с цветарство. С нови технологии, с нови сортове зеленчуци, с производството в оранжерии и под фолио, унгарските производители, въз основа на българския опит, развиват унгарското градинарство на световно ниво. През 1991 година пазарът на едро се измества в района Пецильорини. Тук, на мястото на старата борса, се продават на дребно зеленчуци и плодове, но само в петъчни и съботни дни. А вътре, в халите, е останало едно-единствено българско семейство: Тери и Симеон Тютюнкови и дъщеря им Марика, сезонно продава още и Петко Бундев. В чест на почти стогодишното присъствие на българските градинари на пазар Бошняк и по случай 100-годишнината от създаването на Дружеството на българите в Унгария, през 2014 година бе открит паметник на българските градинари.

В близко бъдеще площад „Бошняк“ ще бъде преустроен. Ще построят нов мол, ще се изгради нов градски център край пазара, мястото на бившата зеленчукова борса ще се застрои, само нашият паметник ще напомня легендата за българските градинари.

A BOSNYÁK LEGENDÁJA

A tér elnevezése 1901-re nyúlik vissza. Az Osztrák-Magyar Monarchia a mai tér helyén gyakorlóteret jelölt ki a besorozott bosnyák katonák kiképzésére. A piacot 1911-ben nyitották meg közvetlenül a Pádúai Szent Antal-plébániatemplom mellett.

A bolgár kertészek eleinte a plébánia-templom melletti területen értékesítették áruikat. Később 1962-ben a piac átköltözött a mai csarnoképületbe, ahol a kertészeink standokat béreltek. 1965-ben a nagybani piac a Haller piacról átköltözött a Bosnyák téri csarnok mögötti nagy szabad területre. Egymás mellett ment az értékesítés: a csarnokban a kiskereskedelmi, a szabad terepen nagykereskedelmi tevékenység folyt. Az éjszakai nagy zaj zavarára miatt be kellett zárni Budapest legszebb szabadterei kertmoziját, a Rózsavölgyi filmszínházat. A nagybani piac 1991-ig működött itt. A késő esti órákban a termelők és a kereskedők mellett megjelentek a környező szórakozóhelyekről a budapesti éjszakai élet vendégei, hogy legurítsanak még egy-két italt, ezért a piac büféi a „ládabár” nevet kapták. A hordárok között számos értelmiségi dolgozott itt, virradattól dolgoztak, hogy egy kis plusz jövedelemre tegyenek szert, majd innen mentek a főmunkahelyükre dolgozni.

Először **Tütünkov Milkov Nikolához** fordultunk, hogy mondja el a piaccal kapcsolatos emlékeit: *Édesapám 1954-től árult a kispiacra, eleinte*

a templom melletti területen, majd standot béreltünk a csarnokban és östermelőként 1995-ig itt értékesített. Kezdetben lovaskocsival szállítottuk az árut, majd később gépkocsival. Én 1983-ban zöldéskereskedő lettem, a Kolosy téren volt üzletem, és a Bosnyák téri nagybani piacról szereztem be az árut. Bent a kispiacra a Tütünkovok közül édesapám, Kocso bácsi, Marin bácsi, Manol bácsi, Goszpodin nagybátyám, Hriszto bácsi és Szimeon bácsi árultak, de a falubeliek közül Polikraistéből még Kuseva Dimitra, Popgeorgiev Jordán, Pophrisztov Dimiter, Popov Dimiter, Novakov Penyo is árulták zöldségüket.

A Bolgár Hírek **Ivanova Denkához**:

– Denka, a te édesapád mikor kezdett el árulni a Bosnyák téri piacon? *Mi voltunk a balkánhegyvidékiek, mert a mi családunk se nem Polikraistéből, se nem Draganovóból származott, hanem Tabaska faluból. Édesapám, Koljo Iliev Kolev 15 éves korában érkezett Magyarországra. Először egy grófnál dolgozott Sashalmon, a mai 15. kerü-*

letben. Majd katonai szolgálatra hazament, de 1937-ben ismét Budapestre jött vissza, Illés bácsival (Vaszil Eliszeevvel) együtt kertészkedtek, és akkor kezdett el apám a Bosnyák téren árulni. A Bolgár Nagykövetségen keresztül 1944-ben besorozták katonának a Második Bolgár Hadseregbe, amellyel Szkopjéig jutott el. A következő, 1945-ös évben ismét visszatért Magyarországra, és 1996-ig árult a Bosnyák téri csarnokban.

A Bosnyák téri nagybani piac működésének 16 éve alatt a magántulajdonú zöldség- és gyümölcsstermesztés legfőbb elosztó központja volt Magyarországon. Alig volt olyan bolgár zöldségtermelő, aki ne értékesített volna itt, és alig volt olyan zöldségkereskedő, aki ne vásárolt volna itt a nagybanin. Időközben a kertészek új generációja jött létre, egy részük virágkertészettel kezdett el foglalkozni. Az új technológiák, az új zöldségfajták, az üvegház- és a fóliasátras zöldségtermesztés révén, a bolgárkertészet tapasztalataira alapozva, a magyar kertészet világszínvonalra fejlődött.

A nagybani piac 1991-ben a mai helyére, Pestlőrincre költözött. Jelenleg a régi nagykereskedelem helyett pénteki és szombati napokon kiskereskedelmi értékesítés folyik. Bent a csarnokban egy bolgár család maradt már csak: Tyutyunkov Teri és Szimeon, illetve lányuk Marika, és időszakosan Bunde Petko családja árul még az östermelői piacon. A közel egy évszázados piaci bolgár jelenlét és a Magyarországi Bolgárok Egyesülete alapításának 100-ik évfordulója alkalmából, 2014-ben felavatták a bolgár kertészek emlékművét.

A közeljövőben a Bosnyák teret átépítik. Új üzlet- és városközpont épül a piac mellett, az egykori nagybani piac beépül és már csak a mi emlékművünk fog a bolgár kertészekre emlékeztetni.

НАПУСНА НИ ТЕРЕЗ НАДПАЛ

(24 октомври 1926 – 28 февруари 2018)

Само преди година и половина се подготвяхме за 90-годишния ѝ юбилей. Знаехме, че не е добре със здравето. И въпреки това внезапно ѝ смърт разтърси всички нас, които я познавахме, уважавахме и обичахме. Нея, ПЕДАГОГА, с главни букви!

Дългият житейски път на Терез Нагпал – за всички, които не я познаваха отблизо – е белязан от няколко изне-

отделения според унгарската учебна програма. На десетгодишна възраст за пръв път посещава Унгария. Преживяването за нея е толкова определящо, че решава веднага щом това стане възможно, след дипломирането си да се премести в родината на родителите си. Но това се осъществява едва през 1949 година, тъй като от есента на 1944 до 1947 година между България и Унгария няма дипломатически връзки.

Терез Нагпал единствена от семейството пристига в унгарската столица, след което полага успешен прием изпит за специалностите френска и немска филология във Факултета по хуманитарни науки в Университета в Будапеща. През същото лято в Будапеща е организирана втората световна среща на младежта. Терез Нагпал кандидатства за преводач от френски и немски език. Няма нужда от такъв, но въпреки това организаторите с радост я вземат на работа заради познанията ѝ по български език.

През есента на 1949 година започва следването си в университета, ентузиастично посещава лекциите на именити професори. В края на семестъра полага изпитите с отличие. Но след това я извикват и ѝ съобщават, че е избрана, единствено тя от най-висшия образователен форум, да учи българска филология като гържавен стипендиант в Софийския университет „Климент Охридски“.

Терез Нагпал с намежало сърце се отказва от започнатото следване в Будапеща. Същевременно се успокоява с факта, че така поне ще може да помогне за репатрирането на останалите членове от семейството ѝ, които все още са извън родината.

През 1953 г. се връща като дипломиран преподавател по български език и литература в Будапеща, където е назначена за асистент в Катедрата по славянски филологии в Университета „Лоранг Йотвьош“.

В ръководената от професор Ищван Книежа славянска катедра тя открива своя втори дом. С неколцина от тукашните си колеги завързва приятелства до живот.

От Терез Нагпал се очаква да организира на практика специалността български език и литература в Будапеща. В Университета

„Лоранг Йотвьош“ още от 1951 г. се преподава български език, но без да са покрити всички области на филологическите предмети. От есента на 1953 г. Терез Нагпал трябва да изнася пред малобройна група студенти с голям хорариум лекции по описателно езикознание и история на езика и да води свързаните с тях семинарни упражнения, за дълги години – поради постоянно сменящите се български лектори – върху плещите ѝ пагат и функциите на научен ръководител при написването на дисертации на тема история на литературата, фолклор и етнография. През 60-те години на XX век Терез Нагпал започва да води и часовете по методика на преподаването в българската специалност.

Междувременно тя поема и лъвския пап в разрешаването на проблема с липсата на достъпни речници и учебници на унгарски език. Всичко това я лишава от възможността да работи по научните си публикации. Не гледа на изграждането на собствената си университетска кариера като на първостепенна цел.

Атестациите за нея изтъкват ефективната ѝ образователна и възпитателна дейност, както и всеобхватната ѝ обществена активност. Често превежда на преговори на високо ниво в годините, когато интензивни връзки свързват България и Унгария във всички области на живота. Опитва се да приложи в преподавателската си работа опита, натрупан в тези дейности. Обучава цели поколения консекутивни и синхронни преводачи! Поглеждайки назад, имам усещането, че без да го изрича, тя изповядва мисълта на Йозеф Йотвьош: „Всяко познание едва тогава става истинско значение, когато стимулира хората към действа.“

От учебната 1983-1984 година в гимназиите в Унгария българският е въведен като избираем чужд език. Министерството на просветата се обръща към Терез Нагпал като безспорен авторитет в страната да изработи възпитателен и образователен план за гимназиално обучение по български език. Терез Нагпал съставя учебния материал (езиков речник, учебни теми, граматика) за четири

класа, с подробно разпределение по часове и свързаните с него компетенции (разбиране, общуване, четене, писмено изразяване).

Терез Нагпал с неизчерпаема енергия провежда езиково обучение за възрастни: в продължение на две десетилетия ръководи езикови курсове в Българския културен център, пише учебници по български език за езиковите училища ГИТ (Дружество за научни изследвания), а в ИТК редовно изпитва явяващите се на гържавен изпит по езика.

Неведнъж е отличавана с награди за самоотвержената ѝ работа, най-високото отличие от които е орденът „Св. св. Кирил и Методи“ първа степен през 1974 година. Но като един истински добър преподавател много повече радост ѝ доставят успехите на нейните ученици. С гордост споделя кой какъв е станал, какво правят децата ѝ – след като не създава свое собствено семейство, – всичко това действително я интересува. В началото това всеотдайно внимание върви със строга закономерност – според мен може би именно в това се крие тайната на нейните успехи като педагог. („Изисквам, защото те обичам!“ – са казвали навремето).

И понеже в крайна сметка не написва кандидатската си дисертация, на 1 януари 1987 г. Терез Нагпал се пенсионира като университетски асистент.

В списъка от дейности през годините ѝ като пенсионер фигурират не само грижата ѝ за остаряващите членове на семейството ѝ, но и някоя и друга конференция и студия. А от 1990 г. става активен член на ръководството на новосформираното Дружество за българо-унгарско приятелство. Когато се обръщат към нея – доколкото ѝ позволява здравето, – с готовност изнася лекции по въпроси на актуалната българска политика.

Светъл лъч в последните десетина години от живота ѝ е ролята ѝ на „почетната прабаба“, която говори на френски и български език с малките правнуци на покойната си по-голяма сестра. За жалост, след смъртта на тежко болната си по-малка сестра, здравето ѝ окончателно рухва.

Обичта на благодарните ѝ ученици тази вяро спомена за нея!

МАРТА ЙЕНЧ КИШ

„Умира само онзи, потънал във забрава, веќе жив е този, кого любов огрява.“

ДЕЖЬО КОСТОЛАНИ

ELHUNYT NAGYPÁL TERÉZ

(1926. okt. 24 – 2018. febr. 28.)

Alig másfél éve, hogy a 90. születésnapjára köszöntőjére készültünk. Tudtuk, hogy nincs jól. Hirtelen távozása mégis nagyon megrendített mindannyiunkat, akik ismertük, tiszteltük és szerettük. Őt, a PEDAGÓGUST! Így, csupa nagybetűvel.

Nagypál Teréz hosszú életútja – az őt közelebbről nem ismerők számára – több meglepő fordulatot tartogat. Már a születési helye is. Apja Magyarországról emigrált Bulgáriába, Szófiában alapított családot. De a XX. század harmadik évtizedében egy négygyermekes magyar emigráns család nem maradhatott a fővárosban, így Nagypál Teréz harmadik lányként egy kis bolgár faluban, Dragomirovóban született 1926. október 24-én. Apja lányainak magas színvonalú neveltetését Rusze városában, a Notre Dame de Sion tizenkétosztályos francia iskolában látta biztosítotttnak. Itt Nagypál Teréz a bolgáron kívűl franciául, németül és latinul tanulhatott. Emellett délutánonként hetente kétszer magyar iskolai tanterv szerint négyosztályt is elvégezhetett. Tízéves korában látogatott el először Magyarországra. Ez olyan meghatározó élmény volt számára, hogy eldöntötte, amint az érettségi után lehetővé válik, áttelepül szülei szülőföldjére. De erre csak 1949-ben kerülhetett sor, hiszen 1944 őszétől 1947-ig Bulgária és Magyarország között nem voltak diplomáciai kapcsolatok.

Nagypál Teréz a családból egyedül, a magyar fővárosba érkezve, sikeres felvételt tett a Budapesti Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának francia és német szakára. Ezen a nyáron rendezték Budapesten a II. Világifjúsági Találkozót. Nagypál Teréz francia-német tolmácsolási munkára jelentkezett. Erre nem volt szükség, a szervezők mégis örömmel

1951 óta folyt ugyan bolgár nyelvoktatás az ELTE-n, de ez még nem ölelte fel a filológiai szaktárgyak valamennyi területét. 1953 őszétől Nagypál Teréznek kis létszámú hallgatóságnak ugyan, de nagyon nagy óraszámokban nemcsak a leíró nyelvészeti és a nyelvtörténeti előadásokat, valamint a hozzájuk kapcsolódó szemináriumokat kellett vezetnie, hanem évekig az állandóan változó bolgár lektorok miatt az irodalomtörténettel, folklórral, néprajzi témával foglalkozó szakkolgozatok témavezetői teendői is órá hárultak. Az 1960-as években a bolgár szakon folyó tanárképzés szakmódszertani óráit is Nagypál Teréz tartotta.

alkalmazták bolgár nyelvtudása miatt.

1949 őszén kezdte meg egyetemi tanulmányait, boldogan hallgatta neves professzorok előadásait. A szemeszter végén kiváló eredménnyel vizsgázott. De ez után hívták, hogy a legmagasabb oktatásügyi fórumon egyedül őt tartják érdemesnek arra, hogy állami ösztöndíjasként kiküldjék a Szófiai Kliment Ohridszki Tudományegyetemre a bolgár filológia elvégzésére.

Nagypál Teréz nehéz szívvel mondott le a Budapesten megkezdett tanulmányai folytatásáról. Mindamellett vigasztalta az a tudat, hogy így legalább segíthet a még minidig kint maradt családtagjai repatriálásában.

1953-ban bolgár nyelv és irodalom szakos tanári diplomával tért vissza Budapestre, ahol az ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszékén kapott tanársegédi kinevezést.

A Kniezsa István professzor vezette szláv tanszéken második otthonra lelt. Az itteni kollégái közül többekkel egész életre szóló barátságot kötött.

Nagypál Terézre várt az a nagy feladat, hogy Budapesten valóban megszervezze a bolgár nyelv és irodalom szakot. Már

Eközben a magyarul hozzáférhető szótár és nyelvkönyv hiányának felszámolásában is oroszulánrészt vállalt. Mindez nem tette lehetővé, hogy tudományos publikációina száma növekedjen. Saját egyéni egyetemi karrierjének építését nem tekintette elsődleges céljának.

A róla szóló minősítések kiemelték az igen eredményes oktató és nevelő munkáját, valamint nagy társadalmi aktivitását. Gyakran tolmácsolt magas szintű tárgyalásokon azokban az években, amikor intenzív kapcsolatok kötődtek össze Bulgáriát és Magyarországot az élet minden területén. E tevékenységben szerzett tapasztalatait igyekezett hasznosítani tanári munkájában is. A kísérőtölmácsból a szinkrontölmácsig nevelt fel nemzedékeket! Visszatekintve úgy érzem, hogy kimondatlanul is vallotta Eötvös József gondolatát: „Minden tudás csak akkor bír való beccsel, ha cselekvésre képesebbé tesz.”

Az 1983-1984-es tanévtől Magyarországon bevezették a bolgár nyelvet is a gimnáziumokban választható idegen nyelvek közé. A Művelődésügyi Minisztérium mint országos szaktekintélyt Nagypál Terézt kérte fel a bolgár nyelv gimnáziumi

nevelési és oktatási tervének kidolgozására. Nagypál Teréz össze is állította négy osztályra lebontva, részletesen órakeret felosztásával a tanítandó tananyagot (szókincs, témakörök, nyelvtan) és a hozzá kapcsolódó követelményeket (beszédkészség, beszéd, olvasás, írásbeli kifejezés).

Nagypál Teréz kifogyhatatlan energiával bekapcsolódott a felnőtt nyelvoktatásba is: két évtizeden át a Bolgár Kulturális Központban vezetett nyelvtanfolyamokat, bolgár nyelvkönyvet írt a TIT-nyelviskolák számára, az ITK-ban rendszeresen vizsgáztatta az állami nyelvvizsgára jelentkezőket.

Áldozatos munkájáért többször részesült kitüntetésben, ezek közül a legmagasabb a Cirill és Metód érdemrend I. fokozata, 1974-ben. De igazi jó tanárként tanítványai sikereinek őszintén sokkal jobban örült. Nagyon büszkén tartotta számon, kiből mi lett, gyerekeik mit csinálnak – saját családja nem lévén – valóban érdekelte mindez. Ez az odaadó figyelem szigorú következetességgel párosult kezdetben – talán szerintem ebben rejlik pedagógusi eredményességének titka. („Követelek, mert szeretlek!” – mondták régen.)

Mivel végül a kandidátusi disszertációja nem készült el, Nagypál Teréz 1987. január 1-jével egyetemi adjunktusként vonult nyugdíjba.

Nyugdíjas éveinek tevékenységi listáján nemcsak az idősödő családtagjaival való törődés, hanem egy-egy konferencia, tanulmány is szerepelt. 1990-től pedig az újonnan szerveződött Magyar-Bolgár Baráti Társaság aktív vezetőségi tagja volt. Felkérésre – ameddig egészsége engedte – mindig készségesen tartott előadást bulgáriai aktuálpolitikai kérdésekről.

Élete utolsó évtizedét bearanyozta, hogy „tiszteletbeli dédnagymamaként” elhunyt nővére kicsi dédunokáival még beszélhetett franciául és bolgárul is. Sajnos súlyosan beteg húga halála után egészsége teljesen összeroppant.

Hálás tanítványainak a szeretete hűségesen őrizze emlékét!

KISS ATTILÁNÉ JENCS MÁRTA

*„Csak az hal meg, kit felednek,
Örökké él kit igazán szeretnek.”*

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

ПРОЛЕТНО ТЪРЖЕСТВО В ДЕБРЕЦЕН

По стара традиция и тази година на 9 март българите от Дебрецен се събраха да отпразнуват настъпването на пролетта и празника на всички българи 3 март.

Гостите на тържеството бяха посрещнати от Димитранка Мишколци и Анелия Проганов, които ги закичиха с ръчно направени мартеници и им пожелаха много здраве и пролетно настроение. Тържеството започна с приветствено слово от председателя на Българското самоуправление в Дебрецен Анелия Проганов, която изнесе и доклад, посветен на героизма на българските и руски войни, даля живота си за свободата на България. Малките Миа и Марк Проганов поздравиха гостите с весело пролетно стихотворение. Агам Келе, ученик от 11с клас от Реформаторската гимназия в Карцаг изпълни стихотворението „Ботев” от Золтан Кураш, а Балаж Макша, журналист от БАОН, рецитира „Български танц” от Ласло Нагу. В програмата участва и оркестър „Балканиада”. Специален гост на тържеството беше ан-

самбъл „Буляна”, носител на отличие Pro Cultura Minoritatum Hungariae за 2017 г. с художествен ръководител Янош Майор. И този път младите танцьори от ансамбъла гопринесоха за доброто настроение на многобройните гости и увлякоха с кръшни хора и ръченица и мнозина от публиката. На 15 септември ансамбъл „Буляна” ще отпразнува 15-годишния си юбилей и ще подари на своите почитатели празничен концерт-спектакъл в културния център Дерине в гр. Карцаг. Специално за юбилейния концерт от град Варна ще пристигне 50-членен танцов ансамбъл. Успех на ансамбъл „Буляна” и го нови срещи.

ДЕНИЦА ПЕНЕВА

TAVASZI ÜNNEPSÉG DEBRECENBEN

Régi hagyomány szerint idén március 9-én is összegyűltek a debreceni bolgárok, hogy megünnepeljék a tavasz beköszöntét és a bolgárok nemzeti ünnepét, március 3-át.

A vendégeket Miskolci Dimitranka és Prodanov Anélia fogadta, akik saját kezűleg készített martenicákkal kedveskedtek,

és sok egészséget és tavaszi hangulatot kívántak a vendégeknek. Az ünnepség Prodanov Anélia, a Debreceni Bolgár Önkormányzat elnökének köszöntőjével kezdődött, aki előadást is tartott a bolgár és orosz katonák hősiességéről, akik életüket áldozták Bulgária szabadságáért. A kis Prodanov Mía és Márk egy vidám tavaszi verssel köszöntötte a vendégeket. Kele Ádám, a Karcagi Református Gimnázium 11/A osztályos tanulója elszavalta Király Zoltán „Botev” c. versét, majd Maksa Balázs, a BAON újságírója elmondta Nagy László „Bolgár tánc” c. versét. A műsorban a Balkaniada együttes is részt vett. Az ünnepség fővendége a Biljana együttes volt, amely 2017-ben megkapta a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjat, vezetője Major János. Most is az együttes fiatal tagjai járultak hozzá a számos vendég jó hangulatához, és bolgár táncra csábítottak sokakat a közönségből. Szeptember 15-én a Biljana fennállásának 15. évfordulóját ünnepli, és tisztelőinek ünnepi koncerttel fog kedveskedni a Déryné Kulturális Központban, Karcagon. A jubileumi koncertre Várnából 50 tagú táncegyüttes érkezik. Sok sikert a Biljana együttesnek, várjuk a legközelebbi találkozást!

PENEVA DENICA

Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост

A szláv írásbeliség és a bolgár kultúra napja

Дружеството на българите в Унгария, Българското републиканско самоуправление и Българското столично самоуправление в Будапеща

най-учтиво Ви канят на 27 май 2018 година от 10 часа

на празника по случай Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост

В програмата:

10.00 Света Божествена литургия в Българския православен храм „Св.св. Кирил и Методий“

11.00 Програма с участието на деца от Българската гетска градина, Българско училище за роден език и Основно училище „Кирил и Методий“, аград Залавар

Фолклорна програма с участието на танцови състави „Росица“, „Янтра“, „Марменица“, „Зорница“.

Танцово увеселение с оркестър „Право“ и оркестър „Тракия“

Място на проявата:

Парцелът срещу Българския културен дом (1097 Budapest, Vágóhid u. 62.)
При лошо време мероприятиято ще бъде проведено в Българския културен дом

А Magyarországi Bolgárok Egyesülete, а Bolgár Országos Önkormányzat, és а Fővárosi Bolgár Önkormányzat

szeretettel meghívja Önt és kedves családját 2018. május 27.-én (vasárnap) 10.00 órától

A szláv írásbeliség napja és а bolgár kultúra napja alkalmából rendezendő ünnepségre

Program:

10.00 Ünnepi istentisztelet а Bolgár Ortodox Templomban

11.00 Kulturális program а bolgár óvodások, а zalavári Cirill - Metód Általános Iskola és а Bolgár Nyelvoktató Iskola diákjainak részvételével,

Folklor műsor а Roszica, а Jantra és а Martenica néptáncegyüttes, valamint а Zornica hagyományörző együttes közreműködésével.

Táncház а Pravo és а Trakia zenekarokkal.

Helyszín:

А Bolgár Művelődési Házsal szembeni telken (1097 Budapest, Vágóhid u. 62.)
Rossz idő esetén а rendezvényre а Bolgár Művelődési Házban kerül sor

ПРИЗИВ

1%

FELHÍVÁS

Дарете 1% от данъка си на българските организации и на Българската православна църква в Унгария

Танцов състав » Янтра «
Данъчен номер: 18704950-1-42

Фондация Про скола българика
Данъчен номер: 18066184-1-42

Българска православна църква в Унгария
Технически номер: 0372

Ajánlja adója 1%-át а magyarországi bolgár civil szervezeteknek és а Magyarországi Bolgár Ortodox Egyháznak

Jantra Néptánc Egyesület
Adószám: 18704950-1-42

Pro Schola Bulgarica Alapítvány
Adószám: 18066184-1-42

Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
Technikai szám: 0372

Дружество на българите в Унгария
Magyarországi Bolgárok Egyesülete
1097 Bp., Vágóhid u. 62. · tel.: +36 (1) 216-6560
<http://www.bolgaregyesulet.hu/>

Българско републиканско самоуправление
Bolgár Országos Önkormányzat
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4210

Столично българско самоуправление
Fővárosi Bolgár Önkormányzat
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Български културен институт
Bolgár Kulturális Intézet
1061 Budapest, Andrásy út 14. · tel.: +36 (1) 269-4246

Посолство на Република България в Унгария
Bolgár Köztársaság Nagykövetsége
1062 Bp., Andrásy út 115.
tel.: +36 (1) 322-0836, +36 (1) 322-0824

Активен наблюдател
Bolgár Nemzetiségi Szószóló
1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19 · tel.: +36 (1) 441-5435

Българска православна църква
Св. св. Кирил и Методий
Szent Cirill és Szent Metód Bolgár Pravoszláv Templom
1097 Budapest, Vágóhid u. 15.
tel.: +36 (30) 496-4997

Архимандрит Атанасий
Atanaszj archimandrita
tel.: +36 (20) 291-5825

Българско училище за роден език
Bolgár Nyelvoktató Nemzetiségi Iskola
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4210

Българска гвезуична малцинствена гетска градина
Bolgár Kétnyelvű Nemzetiségi Óvoda
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (20) 250-7339

Български културен, документационен и информационен център
Bolgár Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Издание на БЪЛГАРСКОТО РЕПУБЛИКАНСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ (1062 Будапеща, ул. Байза 44.)

РЕДАКЦИЯ
Виолет Доци (главен редактор),
Кирил Наг, Йордан Тютюнкoв

ОТГОВОРЕН ИЗДАТЕЛ г-р Данчо Мусев

Издава се с подкрепата на Министерство на човешките ресурси, Столичното българско самоуправление и на Българските самоуправления в I., VI., VIII., XV. район на Будапеща, Уйнеш Пещержебет и във Фелшоожолца, Печ, Сегег, Халастелек, Дунахарасту, Дунакесу, Мишколцу, Дебрецен и Сигетсентмиклош.

А BOLGÁR ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZAT (1062 Budapest, Bajza u. 44.) kiadványa

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Dóczy Violetta (főszerkesztő), Nagy Kiril, Jordan Tütünkov

FELELŐS KIADÓ dr. Muszev Dancso

Megjelenik az Emberi Erőforrások Minisztériuma, а Fővárosi Bolgár Önkormányzat és аз I., VIII., XV. kerületi, аз Újpesti, а Pesterzsébeti, valamint а Felsőzsolcai, а Pécsi, а Szegedi, а Halásztelki, а Dunaharaszti, а Dunakeszi, а Miskolci, а Debreceni, és аз Szigetszentmiklósi Bolgár Önkormányzat támogatásával.

ISSN 14163098
NYOMDAI KIVITELEZÉSÉRT FELELŐS FesztNet Kft.
DESIGN ÉS NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS Ruszev Dimitar

Изследователски институт на българите в Унгария
Bolgár Kutatóintézet
1062 Budapest, Bajza u. 44. · tel.: +36 (1) 216-4211

Унгаро-Българска Стопанска Камара
Magyar-Bolgár Gazdasági Kamara
1092 Bp., Ráday u. 33/a. · +36(30)655-9589
www.hbcc.eu

Ресторант Царевец
Carevec Étterem
1097 Budapest, Vágóhid u. 62. · tel.: +36 (20) 417-8576

Хотел Пула
Hotel Rila
1097 Budapest, Vágóhid u. 62. · tel.: +36 (1) 32-32-991

МАЙ 2018

06.05 | 10.00 (неделя)

Гергьовден

място

Българска православна църква
Св. св. Кирил и Методий
1097 Будапеща, ул. „Вагохиг“ № 15

11.05 - 13.05 ПРАЗНИЦИ В БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА В БУДАПЕЩА

място

Българска православна църква
Св. св. Кирил и Методий
1097 Будапеща, ул. „Вагохиг“ № 15

11.05 | 18.00 (петък)

Вечер посветена на основателя на
БПЦО в Будапеща **митрополит Борис**
Невроконски

12.05 | 17.00 (събота)

Празнична вечерня отслужена
от Западно и Средноевропейски
митрополит Антоний

13.05 (неделя)

• **9.00 Чин на пълно освещаване** на
храма

• **10.00 Св. Литургия** отслужена от
Западно и Средноевропейски митрополит
Антоний

• **11.30 Благословене на курбан**

27.05 | 11.00 (неделя)

Ден на българската просвета и
култура и на славянската писменост

място

1097 Будапеща, ул. „Вагохиг“ № 62
(*Парцелът срещу Българския културен
дом*) При лошо време мероприятиято ще
бъде проведено в Българския културен дом

31.05 | 19.00 (четвъртък)

„**Балкански синдром**“ представление
на Малко театро на унгарски

място

1062 Будапеща, ул. „Байза № 44.

Регистрация: 216 4210

2018 MÁJUS

05.06 | 10.00 (vasárnap)

Szent György-nap

HELYSZÍN

Szent Cirill és Szent Metód Bolgár
Ortodox Templom
1097 Budapest, Vágóhíd u. 15.

05.11 – 05.13 ÜNNEPSÉGEK A BUDAPESTI BOLGÁR PRAVOSZLÁV TEMPLOMBAN

HELYSZÍN

Szent Cirill és Szent Metód Bolgár
Ortodox Templom
1097 Budapest, Vágóhíd u. 15.

05.11 | 18.00 (péntek)

A Bolgár Ortodox Egyházközség
megalapítójának, **Borisz nevrokopi**
metropolitának szentelt est

05.12 | 17.00 (szombat)

Antonij nyugat- és
közép-európai metropolita
ünnepi vecsernyét celebrál

05.13 (vasárnap)

• **9.00 Templomszentelés**

• **10.00** Antonij nyugat- és
közép-európai metropolita **Szent**
Liturgiát mutat be

• **11.30 A szertartási bárányleves**
megáldása

05.27 | 11.00 (vasárnap)

A bolgár kultúra és a
szláv írásbeliség napja
HELYSZÍN
1097 Budapest, Vágóhíd u. 62.
(*a Bolgár Művelődési Házzal szembeni telek*)
Rossz idő esetén a rendezvényre
a Bolgár Művelődési Házban kerül sor

05.31 | 19.00 (csütörtök)

„**Balkáni szindróma**“ a Malko Teatro
színházi előadása magyar nyelven

HELYSZÍN

1062 Budapest, Bajza u. 44

Regisztráció: 216-4210

